De aanschaf van 'een Wesseling' is nooit weggegooid geld. Dat geldt ook voor dit boek. De auteur is niet alleen een begenadigd historicus, maar ook een goed verteller die de ideale mengeling heeft gevonden van understatement en ironie. Zijn taalgebruik ontbeert alle gewichtigdoenerij en ademt een aangename nonchalance. Mooi voorbeeld is het antwoord op de vraag wat je nu eigenlijk precies tijdens je studie geschiedenis leert waardoor je je van anderen onderscheidt: '...sinologen doorgronden het Rijk van het Midden, de kunsthistorici kunnen je vertellen welke Rembrandts echt en welke vals zijn. Maar wat kan een historicus nu eigenlijk wat een niet-historicus niet kan? Dat is voor mij nog steeds niet erg duidelijk.' De beschrijving van het leven van vader biedt ons een mooie kijk van binnenuit op de politieke mores van de katholieke zuil en vooral voor de alumni van de faculteit geschiedenis in Leiden zal het relaas van de wetenschappelijke loopbaan van junior een feest van herkenning zijn.

Ger van der Drift

ANTOON DE BAETS, *GEBRUIK EN MISBRUIK VAN DE GESCHIEDENIS*
(Uitgeverij Boom: Amsterdam 2008), 272 blz., prijs € 24, 90.

'Het moreel besef is in het historisch beroep altijd tamelijk groot geweest en tegelijk altijd tamelijk onzichtbaar'. In de jaren negentig van de vorige eeuw werd de beroepsethiek meer zichtbaar. Een belangrijke reden hiervoor is de val van verschillende dictaturen 'die berucht waren door hun geschiedvervalsing en grove schendingen van mensenrechten'. Dictators zetten vaak geheime archieven op en deze repressieve archieven bevatten dikwijls beklemmend en soms afstotend documentatiemateriaal. Denk aan de Gestapodossiers, de archieven van de Rode Khmer en van de Baathisten in Irak. 'Deze repressiearchieven (moeten) bewaard worden om een volk de kans te geven de geschiedenis van zijn onderdrukking te leren kennen als deel uitmakend van zijn erfgoed.'
Antoon De Baets, als historicus verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, heeft ruim vijfentwintig jaar onderzoek gedaan naar censuur in de geschiedenis en historische propaganda. Het resultaat van zijn omvangrijke onderzoek is *Gebruik en misbruik van de geschiedenis* geworden. Het is opgebouwd uit twee delen: de eerste drie hoofdstukken hebben betrekking op onverantwoorde geschiedenis (conflict en misbruik) en de laatste drie gaan over verzoening en verantwoord gebruik van het verleden.
Hoofdstuk één geeft een theorie over misbruik van de geschiedenis. De bedoeling van deze theorie is historici handreikingen te geven om 'misbruik te identificeren, te bewijzen, te verklaren en te beoordelen'. De beide volgende hoofdstukken beschrijven gevallen van misbruik. Het tweede hoofdstuk analyseert en beschrijft repressiearchieven van voormalige dictators. Eveneens gaat het in op de vraag waarom dictators archieven hebben aangelegd. Processen die wereldwijd tegen historici werden gevoerd, ook in Nederland, vormen het onderwerp van het derde hoofdstuk. Het gaat vaak om politici, (zittende) staatshoofden, oorlogsveteranen en, een opmerkelijke groep, de loochenaars van de Holocaust, die een rechtszaak wegens smaad (laten) aanspannen.
Hoofdstuk vier en vijf horen eigenlijk bij elkaar. Het vierde hoofdstuk onderzoekt en omschrijft de plichten van de levenden tegenover de doden. Ook worden zaken die hiermee samenhangen geanalyseerd zoals postume waardigheid en postuum eerherstel. In hoofdstuk vijf staat herinneren centraal. Is de herinnering aan het verleden een recht of een plicht? En hebben we recht op geschiedenis? Het laatste hoofdstuk biedt een ethische code voor historici en een pleidooi om het te aanvaarden. De Baets vindt het noodzakelijk dat 'de historische professie een coherente visie formuleert op haar vier onherleidbare waarden: vrijheid en integriteit (van historici), respect (voor hen die de historici bestuderen) en de zorgvuldige en methodisch uitgevoerde zoektocht naar waarheid (als het resultaat van de interactie tussen historici en de anderen).'
Dit boek biedt gedegen analyses, systematische beschouwingen en informatieve schema's en tabellen om aan te tonen dat verantwoorde geschiedenis noodzakelijk is. Een absolute must voor historici.

Anny Hartgerink

